

Hapēnaha *Xingu* thēri pē *professor* nikereo kutaoma: Kamaiurá thēri axē, Kaiabi thēri axē, Aweti thēri axē, Yudja thēri axē, Mehinaku thēri axē, Waurá thēri axē, Ikpeng thēri axē, Kuikuro thēri axē, Kalapalo thēri axē, Matipu thēri axē, Nafukua thēri axē, Suya thēri axē, Panará thēri axē, Trumai thēri axē, Yawalapiti thēri axē. Inaha kure *Professor* thēri pēxē yama ki kōkamoma *Diauarum* thēha. Inaha kami yanomae *Professor* yama kini yama thē thama.

Awei, yama ki hwamamuwi thē ā kōo. Hapēnaha yama thē pē urhipē taa thaararema. Hapa yama ki ayuhuruwi thē urihi āha kuopēha yama ki huu parioma. *Tuba tuba* thē āha ka kii urihi wāaha puo, Yudija pē āha yai kuopēha. Yama ki hwamamu thēhē, hapēnaha yama ki noa thamahe: “*hōyamē kami yama ki ā hwai yaiō ā paxio*”. Inaha yama ki noa thamahe. Kutarenaha kami *Xingu* thēri yama ki ā hwai yaiō ā kutaa, kuē yaro yama ki napē kāe roayuu tēhē napē thē āhamē yama ki noa xirō thayuu. Thi tēhē *Capivara* wāaha hirapēha yama ki huu kōoma. Yama ki huu tēhē yama ki pree noa thayuu kōoma. “*Hōyamē kami yama ki ā hwaini ai pē hwētī*”, inaha pē pree kuu kōoma. Thi tēhē yama ki ā hwai kōoma: “*winaha kaho yanomae wama kini wama thē pē thai paxio tha?*” “*Kami yanomae yama kini hutu yama kana pē thai paxio*”. Inaha wamare ki wāri tēhē yama ki kuma. Thi tēhē kama yama pē wāri hwētīoma: “*winaha kaho wama ki reahumuu tēhē wama ki kuai paxio tha?*” Inaha yama pē noa thai hwētīama. Yama pē noa thai tēhē hapēnaha kuma: “*kami yama ki reahumuu tēhē yama ki pree ha nakayoni yama ki pree reahumuu*”. Inaha Kaiabi thēri pēni yama ki noa thamahe.

Ai thē pēha yama ki hwamamuu kōowi thē ā kōowi thē ā oni. Hapēnaha thē pē a ha urhipē kuowiha yama ki hwamamuu kōoma. Waurá thē urihiha yama ki noa thayuu kōoma. Hapēnaha Waurá thēri pē patani yama ki noa thamahe: “*winaha kaho wama kini pata pē kuai paxio tha?*” Inaha wamare ki noa thaihe tēhē yama ki ā huoma, “*Awei, hapēnaha kami yama kini pata pē kuai paxio, kami yanomae yama ki ka kii yama kini pata pē reahumoma, kuē yaro kami yama ki patai hēaiwini yama thē nasi pou xoa*”. Inaha Waurá thēri pē pataha kami yanomae *Professor* yama ki huu tēhē yama thē pē noa thama. Inaha yama pē noa thai tēhē thē pē pihi yai wāisipē xaariparioma. Kama pēni yama ki noa thai hwētīamahe: “*kami yama kini pata pē kua pē yama ki kuai xoa*”, inaha pē pree kuma. Kamaiuráha yama ki noa pree thayuu kōoma, kamaiurá thēri pē pree pata kuo kōoma, kuē yaro kami *Professor* yama kini yama thē pē noa thama. Yama thē pē noa thai tēhē hapēnaha yama thē pē noa thama: “*kami yanomae yama ki piria xereke hwētī, kuē yaro kami yanomae yama ki ā hwaini aipē hwētī. Ai urihi thēri yama ki ā yai hiiproimi mahi. Inaha kami yanomae yama ki pirio hwētīo paxiowi yama ki ā pree hwaini aipē hwētī*”. Inaha Kamaiurá thēri pē pataha kami yanomae yama kini yama thē pē noa thama, ihi tēhē kama pēni yama ki noa thai nohomahe, yama ki noa thaihe tēhē yama ki yēmaka yai kohipē taoma pata thē pē yaini yama ki noa thama yarohe, hapē naha kami yama ki ā hwai nikere kutaa ai yama ki ā hiiri prayuumakii ai yama ki ā yai hiiproimi mahi Kamaiurá thēri pē patani yama ki noa thamahe. Yawalapitiha yama ki noa wāisipē thayuu kōoma. Hapēnaha Yawalapiti a patani yama ki noa thai kōoma: “*kaho yanomae wama ki urihimā garimpeiro pē kiāi maparioma tha?*” Inaha Yawalapiti a patani wamare ki noa thai tēhē hapēnaha yama ki kuma: “*kami yama ki urhipē prauku mahi yaro garimpeiro yama pē tapraimi yaro pē kiāi xi wāripruu. Kihamē Paapi uhamē pē xiro kiāi xoa; Surucucuhamē pē kiāi xoa. Ihāmē garimpeiro pē hōyamai yarohe pē kiāmai xoahe*”. Inaha Yawalapiti a pataha kami yama ki kuma. Yama ki kuu tēhē a yai pata hixioma mahioma.

Brasíahamēkamihiramaimayamakihwamamuma

Kami *Brasília* ya kopema. Ya kopii tēhē *escritório cpyha* ya kopema. Fernandoxē, Jōxē, yama ki noa thayuu waroma. Jōni kami ware noa yai kohipē thama ware pihi yai xarimaimhe, kuē yaro ya pihi yai xaariparioma yaro kami ya xi yai pata topraru mahi xoa. Hapē naha Jōxē, Fernandoxē ware noa thapuu tēhē kupē kuma: “*Hāyamē napē pē yai pata mahiowi pē kua Brasília*”. Inaha kupē kuu tēhē kami ya yēmaka yai kohipē taoma yaro ya pihi yai xaariparioma, “*kuē yaro 3 poderes hōyamē Brasíliahamē pē yai piria. Kami napē yama kini 3 poderes yama pē ā ha hira*”. Inaha Jōni ware noa yai kohipē thai tēhē ya pihi yai xaariparioma,

Brasília FUNAI a kiāwiha ya thē pree taarema. Ihāmē *Governo Federal* thē pē kiāi paxiopēhamē ya pree huma, kama FUNAI thē pē kiāi yaiō paxiopēhamē. Hwei tēhē FUNAI a yai kiāwi ya e yano yai pariki taa ahe tearema yaro ya pihi yai xaariparioma, inaha FUNAI thēri pē kiāwi pē yanopē kuo noa ya pihi yai pata kurayoma. Ihini kami yanomae yama ki urhipē noamawi a yanopēha ya huma ya xi yai topraru mahi, ihi *Brasílihamē* a piria.

Senador pēxē, *deputado* pēxē, thē pē kiāwi ya thē taarema, *Senador* pē kiāi pēhamē ya thē uuxi yai pēka taaretayoma yaro ya pihi yai xaariparioma. Inaha *Senador* pēxē, *deputado* pēxē thē pē kiāi, pē yanopē yai kuo noa ya pihi yai kua mahirayoma yaro ipa oni ya thaprarema, ya pihi yai xaaria mahiparioma, ya thē ā thaprarema, komi pata thē pē yai kii taapēha ya mamō yai kekema. Thē pē yano pēsiā waini kirihi thare. Ihāmē 3 *poderes* thē pē kua *Brasílihamē*, hapē naha thē pē kua, a yai tapamuuwi *Presidente da República* a kua. *Presidente* Fernando Henrique Cardoso a kua, a pata he toreowiha Fernando a pairia paxia, ihāmē thē pē patamuuwi thē pē yai wāroho mahi kua mahia.

Juiz a yai pata mahi hwētīowi. Ihā a pree piria hwētīa. Kuē yaro thē pē hereamuu tēhē thē pē ā yai kohipēpruu mahi, kuē yaro 3 *poderes* thē pē ā ha hirayuu mahi thē pē yai kohipē mahi hwai yaro. Kami yani ya thē pē yano pē yai taa ahe tearema yaro yai pihi yai pata xaariparioma. Hwei tēhē ya pihi yai kuimi mahi.